

DEEL B

De resultaten

Inleiding en leeswijzer

Hoe vaardig zijn leerlingen aan het einde van groep 8 op het gebied van Engels als het gaat om gesprekken voeren, luisteren, lezen en woordenschat? En hoe verhouden deze prestaties zich tot de prestaties van groep 8-leerlingen in eerder peilingsonderzoek uit 2012? In welke groep starten basisscholen met het geven van Engels, hoeveel tijd besteden ze hieraan en hoe ziet het onderwijsleerproces op het gebied van Engels eruit?

De antwoorden op deze vragen brachten we in dit peilingsonderzoek met behulp van verschillende instrumenten in kaart. Ook inventariseerden we een aantal relevante achtergrondkenmerken van groep 8-leerlingen en hun leerkrachten, zoals hun houding tegenover Engels en hun buitenschools gebruik van de Engelse taal. Ten slotte onderzochten we in hoeverre er sprake is van een samenhang tussen de prestaties van leerlingen aan de ene kant en het onderwijs in Engels aan de andere kant.

De vier kerndoelen voor het domein Engels in het primair onderwijs vormden het centrale uitgangspunt voor het peilingsonderzoek. Deze kerndoelen sluiten aan bij het doel van Engels in het primair onderwijs zoals verwoord in de karakteristiek voorafgaand aan de kerndoelen: het leggen van een eerste basis om te kunnen communiceren met moedertaalsprekers of anderen die buiten de school Engels spreken. De omschrijvingen van de kerndoelen zijn globaal en geven aan waar het onderwijs in Engels aan kinderen zich op dient te richten. Ze geven geen indicatie van het niveau dat leerlingen aan het einde van het primair onderwijs zouden moeten beheersen. Dat is anders voor het Europees Referentiekader (ERK) dat voor moderne vreemde talen een raamwerk van niveaubeschrijvingen bevat en zes niveaus van beheersing beschrijft. De ERK-niveaus A1 en A2 zijn de niveaus van een beginnende taalgebruiker, de niveaus B1 en B2 van een onafhankelijke taalgebruiker en de niveaus C1 en C2 van de vaardige taalgebruiker. Het ERK bevat voor elke vaardigheid en elk niveau globale beschrijvingen en gedetailleerde *can do*-descriptoren.

Vooralsnog zijn scholen in Nederland niet verplicht om met het ERK te werken. Wel vermelden veel methoden het ERK-niveau waarop ze zich richten en baseren ze hun toetsen op het ERK. Tijdens een veldraadpleging over de domeinbeschrijving voor het peilingsonderzoek Engels gaven domeinexperts, schoolleiders en leerkrachten aan het wenselijk te vinden om de peilingsresultaten te koppelen aan de ERK-niveaus. Het uiteindelijke instrumentarium voor het peilingsonderzoek is daarom samengesteld op basis van de ERK-niveaus en -beschrijvingen. Het instrumentarium bevat vragen (of in het geval van gespreksvaardigheid taken) op de niveaus A1, A2 en B1 van het ERK om zo aan te sluiten op de verschillen tussen leerlingen in Engelse taalvaardigheid. De instrumenten richten zich op de communicatieve en sociale functie van taal, met andere woorden op het taalgebruik van leerlingen in zo authentiek mogelijke situaties. Om de vaardigheid van leerlingen voor luisteren, lezen en gespreksvaardigheid te kunnen interpreteren in het licht van het ERK, bepaalden experts in een inhoudelijke standaardbepaling waar de cesuren of grenspunten liggen voor het beheersen van referentieniveaus A1, A2 en B1.

Instrumentarium peilingsonderzoek

De gegevens die we in deze rapportage presenteren, zijn in het voorjaar van 2018 verzameld op een representatieve steekproef van 95 Nederlandse basisscholen met 2.088 groep 8-leerlingen. Om de vaardigheid van deze leerlingen in kaart te brengen, zijn toetsen of taken ontwikkeld voor gespreksvaardigheid, luisteren, lezen en woordenschat. Om een trend te kunnen rapporteren ten opzichte van het vorige peilingsonderzoek in 2012, is voor luisteren, lezen en woordenschat deels gebruik gemaakt van opgaven uit het vorige peilingsonderzoek. Voor gespreksvaardigheid (interactie) is een vergelijking over de tijd niet mogelijk, omdat de taken voor gespreksvaardigheid nieuw zijn ontwikkeld voor het peilingsonderzoek in 2018. Wel is in het huidige peilingsonderzoek ook een spreektaak (monoloog) afgenomen die ook in 2012 is gebruikt.

Naast deze vaardigheidsmeting vulden leerlingen een vragenlijst in. De vragen gingen over de taal die zij thuis spreken, hun houding tegenover Engels, de mate waarin zij buiten de Engelse les in aanraking komen met de Engelse taal en de eigen inschatting van hun vaardigheid. Ook vulden leerkrachten die het onderwijs in Engels aan groep 8 verzorgen, een vragenlijst in over het onderwijsleerproces op het gebied van Engels en een aantal relevante achtergrondkenmerken. Dit betrof hun opleiding voor en ervaring in het geven van Engels, hun buitenschools gebruik van de Engelse taal, hun eigen inschatting van hun vaardigheid, hun inschatting van de vaardigheden van hun leerlingen, hun waardering voor Engels in het primair onderwijs en een aantal algemene achtergrondkenmerken, zoals hun moedertaal. Daarnaast zijn voorafgaand aan het onderzoek met alle deelnemende scholen intakegesprekken gehouden met de schoolleider en, indien mogelijk, de groepsleerkracht(en) van de deelnemende groep(en) 8. Tijdens deze intakegesprekken is een aantal vragen voorgelegd om de organisatie en inrichting van het onderwijs in Engels op de scholen in kaart te brengen.

Ten slotte is een verdiepend onderzoek gedaan bij 21 bovengemiddeld presterende scholen. Dit verdiepend onderzoek bestond uit lesobservaties in en interviews met leerkrachten van groep 8. Doel van dit verdiepend onderzoek was om inzicht te krijgen in de (vak)didactische invulling van de lessen Engels in groep 8 en, waar mogelijk, inspirerende lespraktijken te verzamelen.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 rapporteert de Inspectie van het Onderwijs (hierna: inspectie) over het onderwijsleerproces op het gebied van Engels. Dit doen we aan de hand van de gegevens uit de intakegesprekken en de leerkrachtvragenlijst.

In hoofdstuk 2 geven we de attitude en achtergrondkenmerken van de leerlingen en leerkrachten weer. De gegevens in dit hoofdstuk baseren we op de antwoorden van de leerlingen en leerkrachten op de aan hen voorgelegde vragenlijsten.

In hoofdstuk 3 presenteren we de prestaties van de leerlingen op de getoetste Engelse taalvaardigheden: gespreksvaardigheid, luisteren, lezen en woordenschat. We vergelijken bovendien de Engelse luistervaardigheid, leesvaardigheid, spreekvaardigheid en woordenschat van leerlingen einde basisonderwijs met de vaardigheden van groep 8-leerlingen in 2012 (Geurts & Hemker, 2013).

In hoofdstuk 4 bespreken we de verschillen tussen scholen en leerlingen in prestaties op het gebied van gespreksvaardigheid, luisteren, lezen en woordenschat. We gaan daarbij in op de samenhang tussen de kenmerken van de school en van de leerlingen enerzijds en de prestaties van de leerlingen anderzijds.

Ten slotte beschrijven we in hoofdstuk 5 de belangrijkste bevindingen en geconstateerde verbeterpunten uit het verdiepend onderzoek.

Meer informatie over het instrumentarium en de scholen en leerlingen die aan dit peilingsonderzoek deelnamen vindt u in deel C van deze rapportage, de achtergrond bij het peilingsonderzoek Engels.

Het onderwijsleerproces Engels

In welke groep starten scholen met het geven van Engels? Welke leerstof bieden ze aan, hoeveel tijd besteden ze aan het onderwijs in Engels en hoe volgen ze de ontwikkeling van hun leerlingen?

In dit hoofdstuk gaan we in op het onderwijsleerproces van basisscholen op het gebied van Engels. Dit doen we om inzicht te krijgen in de inhoud en vormgeving van het onderwijs dat scholen op dit gebied aanbieden. Schoolleiders van 89 van de 95 deelnemende basisscholen beantwoordden vragen over:

- het startmoment van het onderwijs in Engels;
- de aanwezigheid van een coördinator of werkgroep voor Engels;
- de faciliteiten die de school voor Engels biedt aan leerkrachten;
- de onderwijstijd voor Engels in groep 8;
- de overdracht van leerlinggegevens aan het voortgezet onderwijs (vo).

Daarnaast beantwoordden de leerkrachten die het onderwijs in Engels aan groep 8 verzorgen, vragen over de volgende aspecten van het onderwijsleerproces op het gebied van Engels:

- doelen die het meest bepalend zijn voor de inrichting van hun onderwijs;
- methoden, lesactiviteiten en werkvormen die zij gebruiken;
- huiswerk;
- integratie van Engels met andere vakken;
- toetsing en ondersteuning van leerlingen.

Bij sommige scholen vulde meer dan een leerkracht de leerkrachtvragenlijst in. Dit was het geval op scholen waarvan verschillende groepen 8 deelnamen en bij scholen met duo-leerkrachten in groep 8. Op vijftien scholen vulden twee leerkrachten de vragenlijst in, op twee scholen drie leerkrachten. Op vijf scholen is de leerkrachtvragenlijst niet ingevuld.

Dit hoofdstuk presenteert de uitkomsten van de vragen die de schoolleiders en leerkrachten beantwoordden over hun onderwijs in Engels. Tenzij anders vermeld zijn de gepresenteerde verschillen tussen eiboscholen (Engels in het basisonderwijs) en vvto-scholen (Vroeg vreemde talenonderwijs) en tussen de beide groepen eibo-scholen (regulier en vervroegd) niet significant. Bij de leerkrachtvragenlijst namen we de antwoorden van alle 109 leerkrachten mee. Zij zijn immers allemaal betrokken bij het onderwijs in Engels in groep 8 en oefenen daarmee invloed uit op de inhoud en vormgeving van dit onderwijs. De vraag naar de gebruikte methode is hierop een uitzondering. Hierover rapporteren wij op het niveau van de school.

Onderwijsbeleid

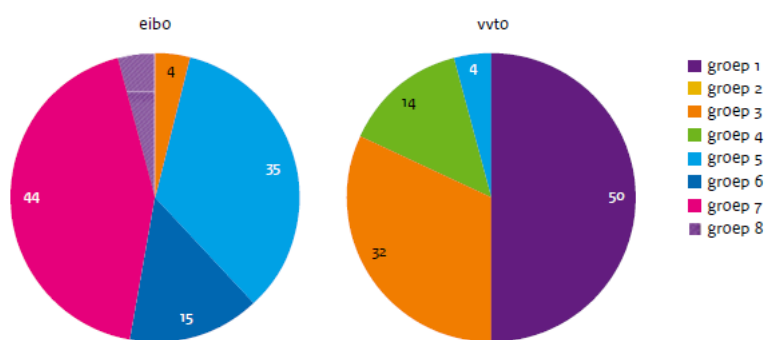
Onderwijsprofiel

Scholen zijn vanaf 1986 verplicht om Engels vanaf groep 7 aan te bieden. Sinds begin jaren 90 bieden steeds meer basisscholen Engels eerder aan. Naast de reguliere variant, die start in groep 7 (regulier eibo), zijn er basisscholen die hun leerlingen vvto aanbieden. Deze scholen starten in de regel vanaf groep 1 met het onderwijs in Engels. Ook zijn er scholen die vanaf groep 5 of 6 starten met Engels, de zogenaamde ver- vroegd eibo-scholen. Sinds schooljaar 2014/2015 is er nog een vierde variant die een beperkt aantal basisscholen aanbiedt: het tweetalig primair onderwijs (tpo). De scholen die deelnemen aan deze pilot, verzorgen een deel van hun onderwijs in het Engels.

Bij de werving van scholen voor deelname aan het peilingsonderzoek zijn de scholen die deelnemen aan de pilot tpo buiten de doelgroep gehouden¹. Er is wel rekening gehouden met het verschil tussen vvto- en eibo-scholen. Binnen deze laatste groep is bij de werving geen verder onderscheid gemaakt tussen reguliere en vervroegd eibo-scholen. Op voorhand was er namelijk geen informatie beschikbaar over de omvang van de groep vervroegd eibo-scholen: er zijn geen bronnen waarin dit type scholen is geregistreerd. Tijdens het onderzoek is vervolgens nagegaan of de school te typeren was als een reguliere of vervroegd eibo-school. Tot slot is voor dit peilingsonderzoek de definitie van vvto enigszins aangepast. Scholen die vanaf schooljaar 2013/2014 Engels aanbieden aan leerlingen die tijdens de peiling in groep 8 zaten, zijn binnen dit peilings- onderzoek aangemerkt als vvto-school. Hierdoor was de groep vvto-scholen groot genoeg (de groep vvto-scholen die al acht jaar of langer vvto aanbiedt, is namelijk relatief beperkt). Tegelijkertijd zorgde dit ervoor dat leerlingen die aan het onderzoek deelnamen ten minste vanaf groep 4 structureel vvto volgden. Omdat er verhoudingsgewijs meer vvto-scholen aan dit onderzoek deelnamen dan de totale verhouding vvto- versus eibo-scholen in Nederland, hebben we de resultaten in deze rapportage teruggewogen.

Van de 95 scholen die deelnamen aan het peilingsonderzoek zijn 33 scholen vvto-scholen en 62 eibo-scholen. Van de 62 eibo-scholen zijn er 31 vervroegd eibo-scholen en 26 reguliere eibo-scholen. Van 5 eibo-scholen is niet bekend of zij vervroegd of regulier eibo aanbieden.

figuur 1.1.1a startjaar onderwijs in engels voor de huidige groep 8-leerlingen, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=62$, $n_{\text{vvto}}=33$)

Startjaar onderwijs in Engels voor de huidige groep 8-leerlingen

In figuur 1.1.1a geven we weer op welk moment de scholen zelf zeggen te zijn gestart met het geven van Engels aan de huidige groep 8-leerlingen. De figuur laat zien dat de deelnemende vvto-scholen vooral in groep 1 en 3 startten met het geven van Engels aan de huidige groep 8-leerlingen. De deelnemende eibo-scholen startten hier vooral in het vijfde, zesde en zevende leerjaar mee. Dat er ook eibo-scholen eerder dan groep 7 startten met het geven van Engels, komt omdat deze groep bestaat uit reguliere

¹ de opzet van de steekproef wordt toegelicht in deel c van deze rapportage en in de technische rapportage peiling engels (ritzema et al., 2019).

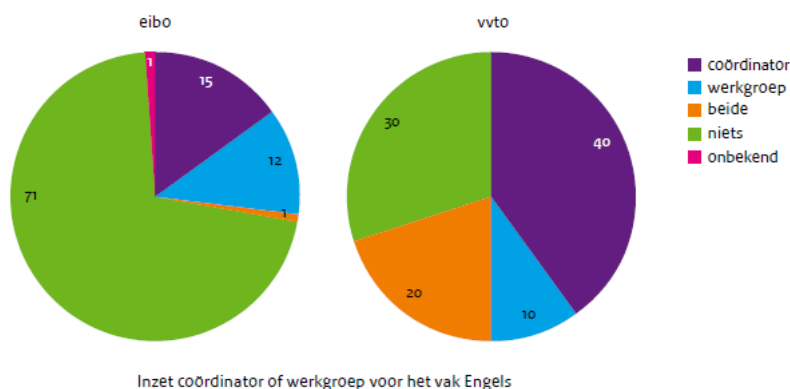
eibo-scholen die in groep 7 starten met het onderwijs in Engels (26 van de 62 eibo-scholen) en vervroegd eibo-scholen (31 van de 62 eibo-scholen) die hier doorgaans in groep 5 of 6 mee starten. Er zijn zelfs enkele vervroegd eibo-scholen in de steekproef die aangeven al in groep 3 te zijn gestart. Omdat van 5 scholen binnen de totale groep eibo-scholen niet bekend is of zij al dan niet een vervroegd eibo-school zijn, maken we in de overige figuren in dit hoofdstuk geen onderscheid naar regulier en vervroegd eibo. Wel bespreken we, waar relevant, de significante verschillen binnen de groep eibo-scholen.

De aanwezigheid van een coördinator of werkgroep

We vroegen deelnemende scholen in hoeverre er een coördinator of werkgroep is voor het vak Engels. Van de deelnemende basisscholen heeft 66 procent geen coördinator of werkgroep voor het vak Engels. Uitgesplitst naar eibo en vvto zijn dit 71 procent van de eibo-scholen en 30 procent van de vvto-scholen (zie figuur 1.1.2a). Dit verschil is significant.

Scholen die wel een coördinator of werkgroep hebben, geven iets vaker aan een coördinator te hebben (18 procent) dan een werkgroep (12 procent). Dit geldt zowel voor eibo- als vvto-scholen. Bij de vvto-scholen komt na de coördinator het meest een combinatie van coördinator en werkgroep voor (20 procent). Bij de eibo-scholen is dit een werkgroep (12 procent). De combinatie coördinator en werkgroep komt op vvto-scholen significant vaker voor dan op eibo-scholen.

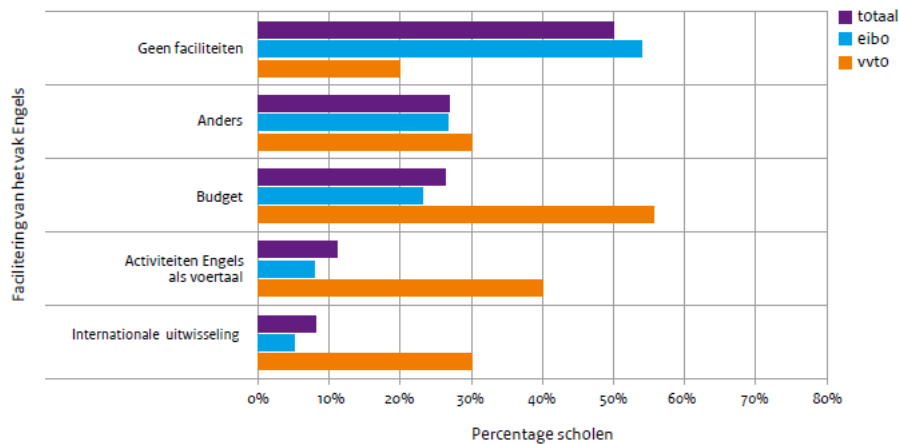
figuur 1.1.2a overzicht van de inzet van een coördinator of werkgroep voor het vak engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=62$, $n_{\text{vvto}}=33$)

Facilitering

We vroegen deelnemende scholen welke faciliteiten zij leerkrachten bieden voor het onderwijs in Engels. Scholen konden hierbij meer dan een antwoord aankruisen.

figuur 1.1.3a facilitering van het vak engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=57$, $n_{\text{vvto}}=33$)

Figuur 1.1.3a laat zien dat ongeveer de helft van de deelnemende basisscholen geen faciliteiten heeft voor Engels (eibo 54 procent; vvto 20 procent). Vvto-scholen bieden hun leerkrachten significant vaker faciliteiten voor Engels dan eibo-scholen (met uitzondering van de categorie 'anders'). Daarbij zetten vvto-scholen vooral in op het beschikbaar stellen van budget (56 procent). De deelnemende eibo-scholen noemen ongeveer even vaak het beschikbaar stellen van budget (23 procent) als het bieden van andere faciliteiten (27 procent). Deze andere faciliteiten zijn vooral scholing en de inzet en aanschaf van methoden voor Engels om leerkrachten te ondersteunen.

Wanneer we verder inzoomen op de verschillen tussen vvto- en eibo-scholen, zien we bij het bieden van internationale uitwisseling verschillen tussen vvto-scholen en reguliere eibo-scholen: vvto-scholen faciliteren internationale uitwisseling significant vaker dan reguliere eibo-scholen. Verder zien we dat vvto-scholen significant vaker activiteiten met Engels als voertaal faciliteren dan de vervroegd eibo-scholen. Het verschil tussen vvto-scholen en reguliere eibo-scholen is op dit punt echter niet significant.

Nascholing

De deelnemende scholen gaven aan hoeveel leerkrachten de afgelopen drie jaar nascholing op het gebied van Engels volgden. Op de deelnemende vvto-scholen volgden significant meer leerkrachten de afgelopen drie jaar nascholing op het gebied van Engels dan op de deelnemende eibo-scholen. Bij de eibo-scholen is dit gemiddeld een leerkracht in de afgelopen drie jaar, bij de vvto-scholen zijn het vier leerkrachten. Als we inzoomen op dit verschil, blijkt dit alleen significant tussen reguliere eibo- en vvto-scholen.

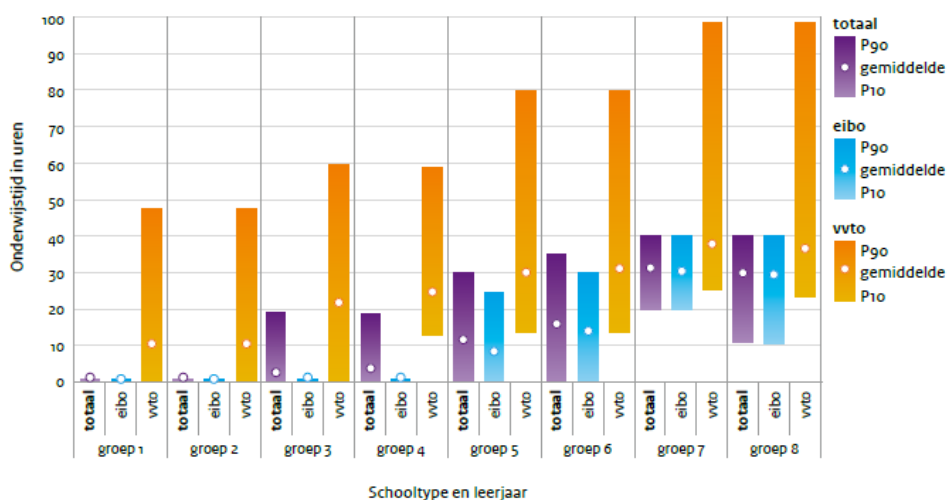
Ook vroegen we wat de insteek was van de nascholing. Slechts een vijfde van de 95 deelnemende basisscholen gaf antwoord op deze vraag. De eibo-scholen die deze vraag beantwoordden, gaven aan dat de nascholing voornamelijk was gericht op didactiek van Engels (40 procent) of op een combinatie van taalvaardigheid en didactiek Engels (33 procent). Bij vvto-scholen was de nascholing vooral gericht op de combinatie taalvaardigheid en didactiek van Engels (60 procent).

Daarnaast vroegen wij leerkrachten of zij na- of bijscholing hebben gevolgd. Zoals ook uit de schoolleidersvragenlijst blijkt, is er een significant verschil tussen vvto- en eibo-leerkrachten. Van de vvto-leerkrachten volgde een derde na- of bijscholing; bij de eibo-leerkrachten is dit 7 procent. Binnen de groep eibo-leerkrachten zijn er echter ook duidelijke verschillen: leerkrachten op vervroegd eibo-scholen krijgen vaker na- of bijscholing dan leerkrachten op reguliere eibo-scholen. De inhoud van de gevolgde na- of bijscholing was volgens de leerkrachten meer gericht op enkel taal (67 procent) dan op zowel taal als didactiek (33 procent). Dit verschilt niet tussen vvto- en eibo-leerkrachten. Wel verschilt dit van de inschatting van schoolleiders die aangaven dat de focus vooral lag op didactiek of een combinatie van taalvaardigheid en didactiek.

Organisatie van het onderwijs Onderwijstijd huidige groep 8-leerlingen

We vroegen deelnemende scholen hoeveel onderwijstijd leerlingen in de huidige groep 8 gemiddeld per week besteedden aan Engels en om hoeveel weken per jaar dat ging.

figuur 1.2.1a uren engels per leerjaar, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=62$, $n_{\text{vvto}}=33$)

Figuur 1.2.1a laat voor de huidige groep 8-leerlingen de gemiddelde ingeroosterde tijd per leerjaar zien met daarbinnen de variatie tussen scholen. De gemiddelde onderwijstijd per leerjaar loopt op tot gemiddeld 30 uur in leerjaar 8 (eibo 29 uur en vvto 36,5 uur). Met name binnen de groep vvto-scholen zijn de verschillen tussen scholen aanzienlijk. We zien bijvoorbeeld dat de 10 procent vvto-scholen die in leerjaar 8 de minste tijd aan Engels besteedt, dit op jaarbasis 24 uur of minder doet, terwijl de 10 procent vvto-scholen die de meeste tijd besteedt, op jaarbasis 98 uur of meer voor Engels uittrekt.

Leerlingen op de vvto-scholen krijgen in alle leerjaren de meeste uren Engels per leerjaar. Alleen in groep 8 is dit verschil tussen de eibo- en vvto-scholen niet significant. In de figuur is duidelijk zichtbaar dat onder de deelnemende vvto-scholen ook scholen waren die pas in schooljaar 2013/2014 (toen de huidige groep 8-leerlingen in groep 4 zaten) startten met vvto: er zijn immers vvto-scholen die in groep 1 tot en met 3 nul uur Engels aanboden². Ook is duidelijk te zien dat de groep eibo-scholen bestaat uit zowel reguliere als vervroegd eibo-scholen. Binnen de groep eibo-scholen zien we namelijk in de figuur dat al vanaf groep 5 uren Engels worden gerealiseerd (door de vervroegd eibo-scholen). Wanneer we het onderscheid tussen reguliere en vervroegd eibo-scholen meenemen, zien we dat de verschillen in het aantal uren Engels tussen vvto-scholen, reguliere en vervroegd eibo-scholen al vanaf groep 7 niet meer significant zijn.

De huidige groep 8-leerlingen van de deelnemende basisscholen kregen in hun gehele basisschoolloopbaan tussen 34 en 440 uur Engels (gemiddeld 97 uur). Leerlingen op vvto-scholen kregen significant meer uren Engels (gemiddeld 200 uur) dan leerlingen op eibo-scholen (gemiddeld 84,5 uur). Binnen de groep eibo-scholen geven vervroegd eibo-scholen gedurende de schoolloopbaan significant meer uren Engels (gemiddeld 98 uur) dan reguliere eibo-scholen (gemiddeld 66 uur).

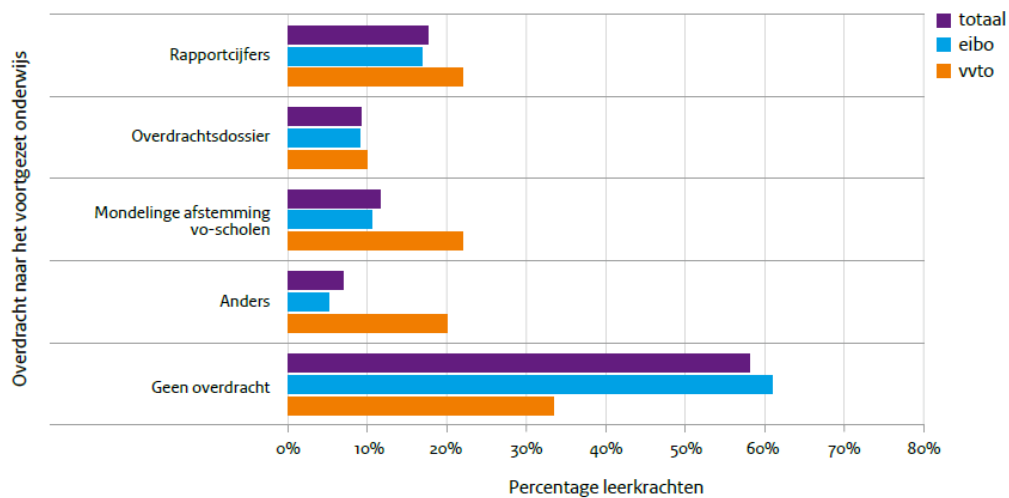
² ongeveer een zesde van de aan dit peilingsonderzoek deelnemende vvto-scholen is met hun huidige groep 8-leerlingen pas in groep 4 gestart met het onderwijs in engels. de helft van de deelnemende vvto-scholen startte hiermee in groep 1 (zoals voor vvto gebruikelijk) en de overige vvto-scholen startten in groep 3.

Overdracht

Overdracht naar het voortgezet onderwijs voor het vak Engels

We vroegen schoolleiders of de leerlinggegevens voor Engels worden overgedragen aan het voortgezet onderwijs. Figuur 1.2.2.a laat zien dat de deelnemende scholen in meer dan de helft van de gevallen (58 procent) geen gegevens overdragen aan het voortgezet onderwijs op het gebied van Engels (eibo 61 procent; vvto 33 procent). Als dit wel gebeurt, maken zowel eibo- als vvto-scholen het meest gebruik van rapportcijfers om de leerlinggegevens over te dragen (18 procent). Hierop volgen mondelinge afstemming met de scholen voor voortgezet onderwijs (12 procent) en overdrachtsdossiers (9 procent). Geen van de verschillen tussen vvto- en eibo-scholen is significant. Scholen die 'anders' aangeven, noemen vooral dat zij de resultaten op methodeonafhankelijke toetsen (bijvoorbeeld de Anglia-toetsen of Mez! van Cito) gebruiken voor de overdracht of dat zij andere vormen van overleg met het voortgezet onderwijs hebben, bijvoorbeeld via voortgangsgesprekken achteraf.

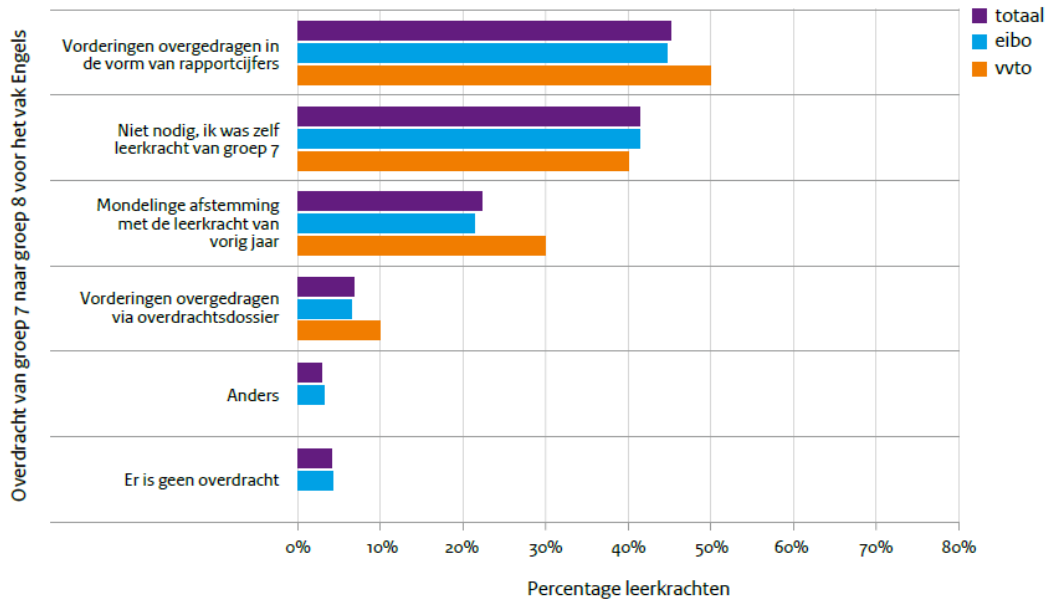
figuur 1.2.2a overdracht naar het voortgezet onderwijs voor het vak engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=57$, $n_{\text{vvto}}=33$)

Overdracht van vorderingen Engels van groep 7 naar groep 8

Naast de overdracht van de resultaten voor Engels naar het voortgezet onderwijs, vindt er ook een overdracht plaats van de resultaten van de leerlingen bij de overgang naar een volgende groep. We vroegen de leerkrachten Engels van de deelnemende scholen op welke wijze zij gegevens over vorderingen van hun leerlingen overdragen van groep 7 naar groep 8 (zie figuur 1.2.2b).

figuur 1.2.2b overdracht van groep 7 naar groep 8 voor het vak engels, uitgesplitst naar eibo en vvto
($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

In de meeste gevallen dragen leerkrachten van de deelnemende scholen vorderingen over via rapportcijfers (eibo 45 procent; vvto 50 procent). Hierin zien we een klein maar significant verschil tussen reguliere en vervroegd eibo-scholen: leerkrachten op reguliere eibo-scholen gebruiken iets vaker rapportcijfers voor de overdracht dan leerkrachten van vervroegd eibo-scholen.

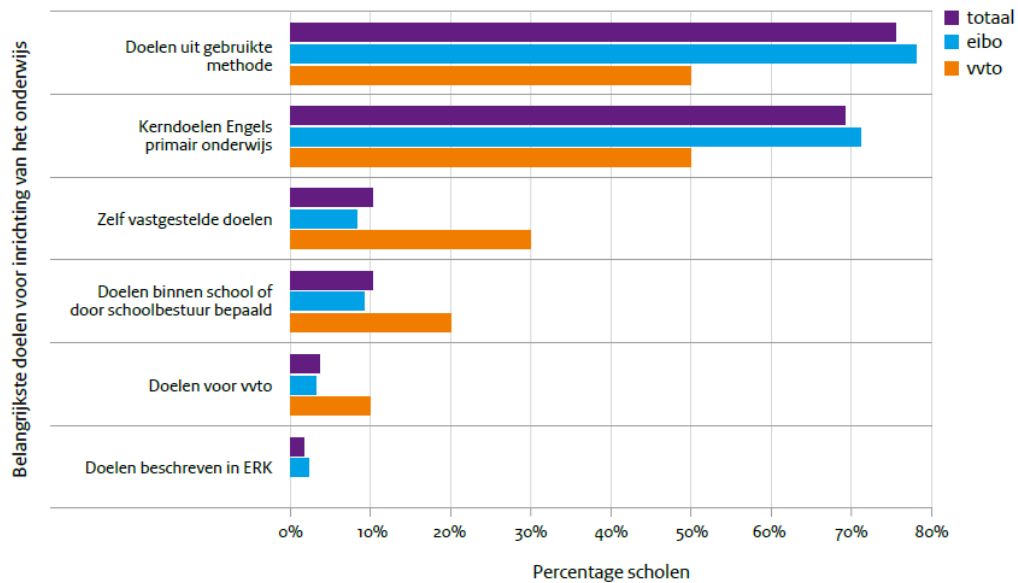
Naast overdracht via rapportcijfers zijn veel leerkrachten zowel in groep 7 als groep 8 de groepsleerkracht van de leerlingen waardoor geen overdracht noodzakelijk is (eibo 41 procent; vvto 40 procent). Ook maken scholen relatief vaak gebruik van een mondelinge afstemming met de leerkracht van het voorgaande jaar (eibo 22 procent; vvto 30 procent). Op 4 procent van de scholen vindt geen overdracht van groep 7 naar groep 8 plaats. Dit waren allemaal eibo-scholen.

Onderwijsleerproces

Doelstellingen

De leerkrachten kregen de vraag welke doelen het meest bepalend zijn voor de inrichting van hun onderwijs in Engels. De meeste leerkrachten op zowel eibo- als vvto-scholen baseren zich vooral op de doelen uit de gebruikte lesmethode (75 procent) en de kerndoelen (69 procent), zie figuur 1.3.1a. Eibo-scholen gebruiken deze doelen vaker dan vvto-scholen, maar deze verschillen zijn niet significant. Wel gebruiken vvto-scholen significant vaker zelf vastgestelde doelen dan eibo-scholen (eibo 8 procent; vvto 30 procent).

figuur 1.3.1a belangrijkste doelen voor inrichting van het onderwijs in engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=71$, $n_{\text{vvto}}=33$)

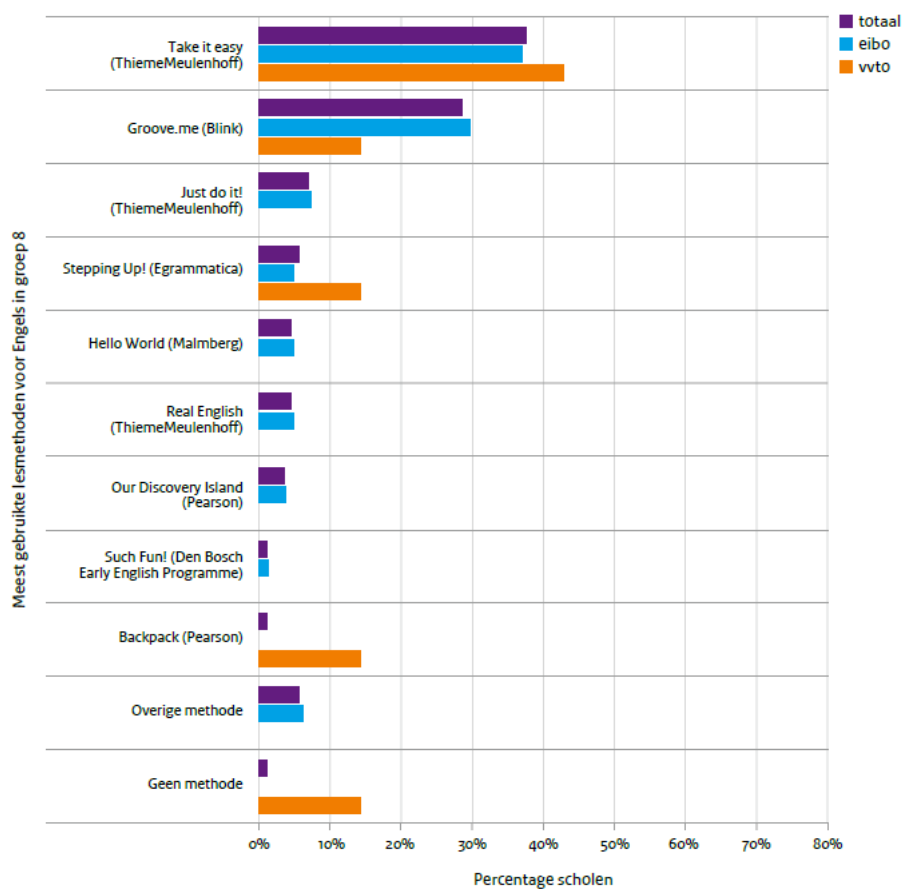
Methoden en aanvullend lesmateriaal

Methoden

De deelnemende leerkrachten gaven aan welke lesmethode zij gebruiken voor het onderwijs in Engels in groep 8. De meest gebruikte lesmethode is Take it easy van uitgeverij ThiemeMeulenhoff: 38 procent van de leerkrachten geeft aan deze methode te gebruiken (vvto 43 procent; eibo 37 procent). Leerkrachten op zowel eibo- als vvto-scholen kiezen ook vaak voor de methode Groove.me van uitgeverij Blink (vvto 14 procent; eibo 30 procent).

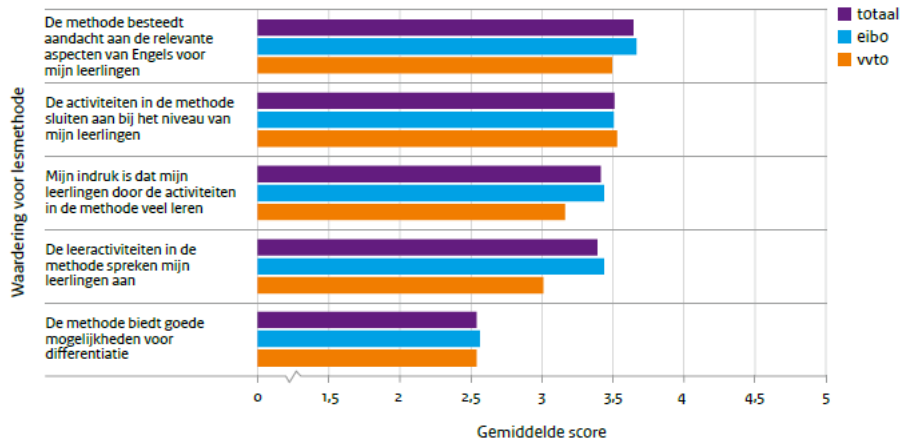
Om een indruk te krijgen van de diversiteit in gebruikte methoden, laat figuur 1.3.2a de meest gebruikte methodes zien op de 95 deelnemende scholen. Van de scholen gebruikt 6 procent een andere lesmethode dan de hier genoemde methoden (categorie 'overige methode'). In totaal geeft 1 procent van de scholen aan geen methode te gebruiken; dit zijn allemaal vvto-scholen. Net als in groep 8 waren ook in groep 7 Take it easy en Groove.me de populairste lesmethoden voor Engels.

figuur 1.3.2a Meest gebruikte lesmethoden voor engels in groep 8, uitgesplitst naar eibo en vvto
 ($n_{\text{totaal}}=90$, $n_{\text{eibo}}=60$, $n_{\text{vvto}}=30$)

Naast een inventarisatie van de gebruikte methoden is leerkrachten ook gevraagd hoe ze de gebruikte methode waarderen. Leerkrachten reageerden hierbij op vijf stellingen. Per stelling konden zij aangeven in welke mate ze het met de stelling oneens of eens zijn via een vijfpuntsschaal: van 'helemaal mee oneens' tot 'helemaal mee eens'. Over het algemeen zijn leerkrachten neutraal tot positief over de gebruikte lesmethode. Zoals figuur 1.3.2b laat zien, zijn leerkrachten het meest tevreden over de relevantie van de inhoud van de lesmethode. Ze zijn minder enthousiast over de mogelijkheden voor differentiatie.

figuur 1.3.2b gemiddelde waardering voor lesmethode onder leerkrachten (schaal 1-5), uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Aanvullend lesmateriaal

Op de vraag of leerkrachten naast de lesmethode in groep 8 aanvullende lesmaterialen voor het onderwijs in Engels gebruiken, geeft ruim de helft aan enkel de lesmethode te gebruiken (57 procent). De overige leerkrachten (43 procent) gebruiken aanvullend op de methode ook andere leermiddelen.

De vervolgvraag aan leerkrachten ging over de kenmerken van het aanvullende lesmateriaal. Van de leerkrachten geeft 62 procent aan naast de lesmethode ook authentiek Engelstalig beeld- en geluidsmateriaal in te zetten. Leerkrachten van vervroegd eibo-scholen zetten dit significant vaker in dan leerkrachten van reguliere eibo-scholen. Ook gebruikt een groot deel van de leerkrachten (60 procent) ter aanvulling Engelstalig tekstmateriaal, bijvoorbeeld uit kranten, tijdschriften, boeken of van internet. Hoewel leerkrachten op vvto-scholen dit vaker doen (73 procent) dan eibo-leerkrachten (59 procent), zijn deze verschillen niet significant. Wat opvalt, is dat de percentages bij deze vervolgvraag naar aanvullend lesmateriaal hoger zijn dan de 43 procent van de leerkrachten die eerder aangaf aanvullend materiaal te gebruiken. Wellicht dacht een aantal leerkrachten bij deze vervolgvraag ook aan lesmateriaal uit de methode.

Tot slot konden leerkrachten bij de vraag over andere leermiddelen ook nog zelf leermiddelen benoemen die ze inzetten. Voorbeelden van andere aanvullende leermiddelen zijn Engelstalige (woordenschat) spelletjes, werkbladen van het internet, Duolingo en muziek.

Lesactiviteiten

Prioritering deelvaardigheden

Om een indruk te krijgen van de lesactiviteiten die het meest centraal staan in de lessen Engels, vroegen we leerkrachten zeven (deel)vaardigheden op volgorde van prioriteit te zetten. Het betreft de deelvaardigheden (1) lezen, (2) luisteren, (3) spreken, (4) schrijven, (5) woordenschat, (6) grammatica, en (7) gespreksvaardigheid. Het merendeel van de eibo-leerkrachten (35 procent) geeft aan woordenschat de meeste prioriteit in de lessen Engels. Op vvto-scholen is dit luisteren (42 procent). Dit verschil in prioritering tussen leerkrachten van eibo- en vvto-scholen is niet significant. Op zowel eibo- als vvto-scholen gaat de minste aandacht naar grammatica. Van alle leerkrachten noemt 38 procent grammatica het vaakst als de vaardigheid waar de minste aandacht aan wordt besteed.

Onderwijsactiviteiten

Naast deze prioritering gaven leerkrachten voor zes deelvaardigheden aan hoe vaak zij bepaalde onderwijsactiviteiten binnen deze deelvaardigheid aanbieden:

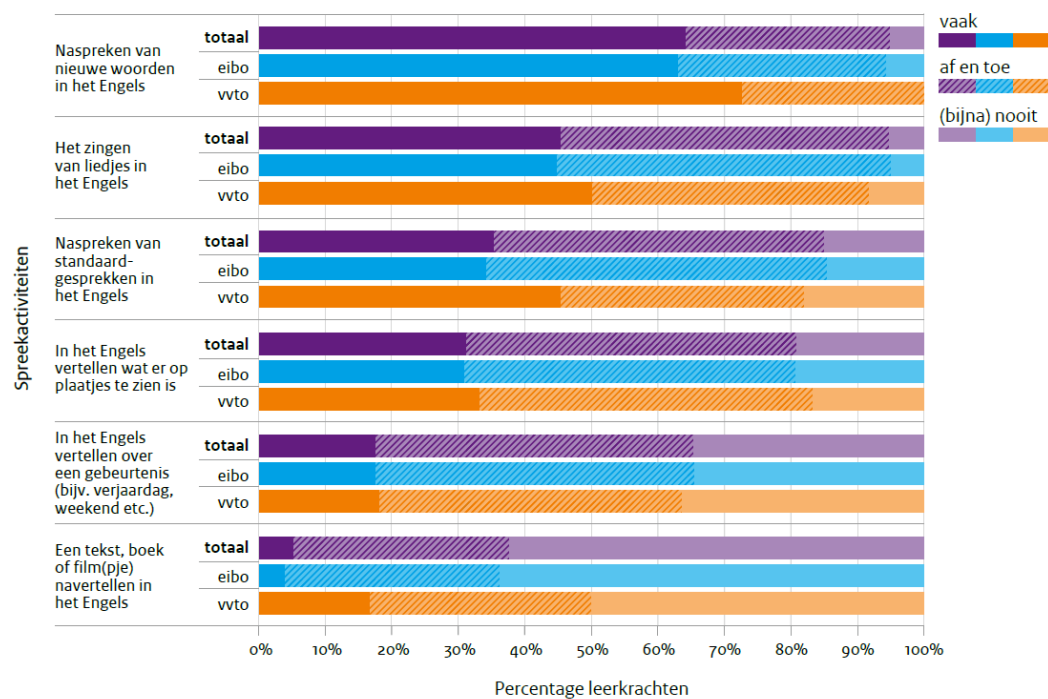
- (bijna) nooit: dit gebeurt niet of bijna niet;
- af en toe: dit komt een of twee keer per maand voor;
- vaak: dit is minimaal een keer per week aan de orde.

Hieronder beschrijven we per (deel)vaardigheid de mate waarin leerkrachten de activiteiten ondernemen.

Spreekactiviteiten

Figuur 1.3.3a laat zien in welke mate leerkrachten activiteiten voor spreekvaardigheid inzetten. De meest gebruikte werkvorm voor het onderdeel spreken is het naspreken van nieuwe woorden. Ongeveer twee derde van de leerkrachten zet deze activiteit vaak in. Eenzelfde deel van de leerkrachten gebruikt het navertellen van een tekst, boek of filmpje in het Engels (bijna) nooit om de Engelse spreekvaardigheid te oefenen.

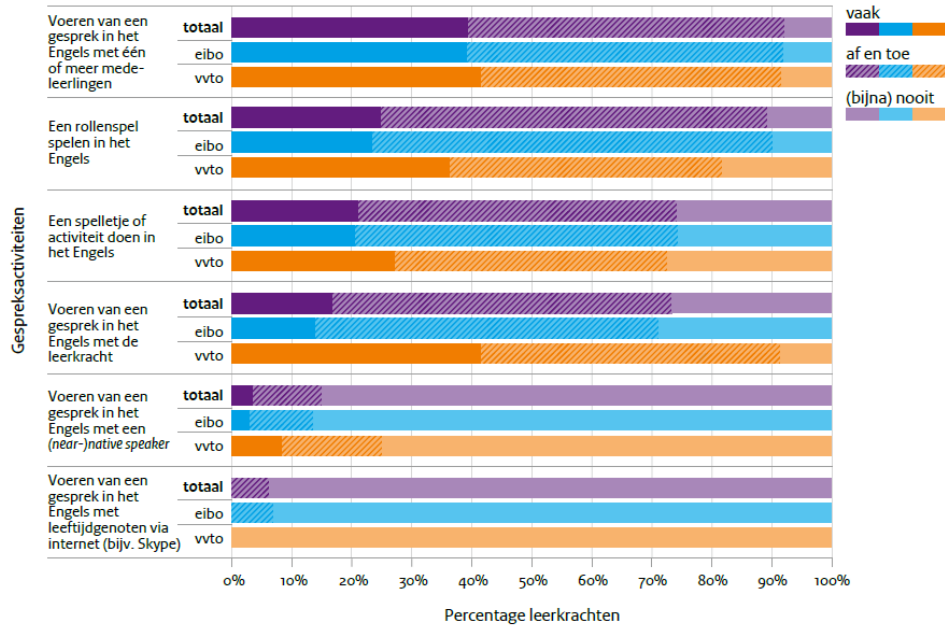
figuur 1.3.3a Mate waarin spreekactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Gespreksactiviteiten

Zoals figuur 1.3.3b laat zien, oefenen leerlingen Engelse gespreksvaardigheid het meest in gesprekken tussen 2 of meer leerlingen. 39 procent van de leerkrachten geeft aan dit vaak als lesvorm te kiezen. Op vvto-scholen spreken leerling en leerkracht ook vaak Engels met elkaar. Van de vvto-leerkrachten geeft 42 procent aan dit vaak te doen ten opzichte van slechts 14 procent van de eibo-leerkrachten. Dit verschil tussen vvto- en eibo-scholen is significant. Het voeren van een gesprek in het Engels met een (*near*-)native speaker of leeftijdgenoten via internet komt over het algemeen (bijna) nooit voor. Leerkrachten van eibo- en vvto-scholen verschillen hierin niet significant van elkaar.

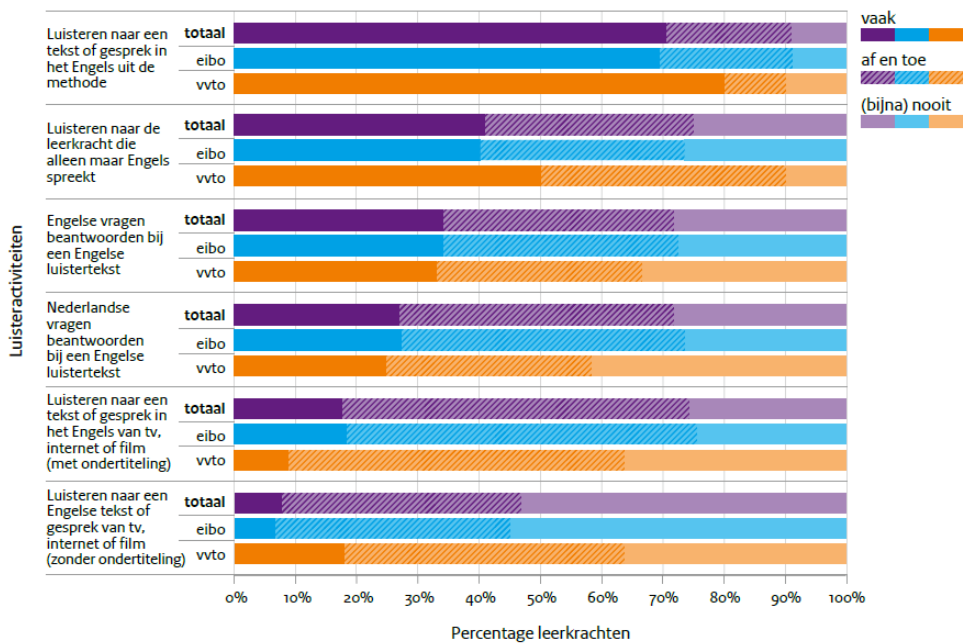
figuur 1.3.3b Mate waarin gespreksactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Luister- of kijkactiviteiten

Voor luister- of kijkactiviteiten grijpt 71 procent van de leerkrachten vaak terug op de lesmethode (figuur 1.3.3c). Ook luisteren naar de leerkracht die Engels spreekt, zetten zij vaak in. Meer dan de helft van de leerkrachten luistert (bijna) nooit met leerlingen naar een tekst of gesprek in het Engels van tv, internet of uit een film (zonder ondertiteling).

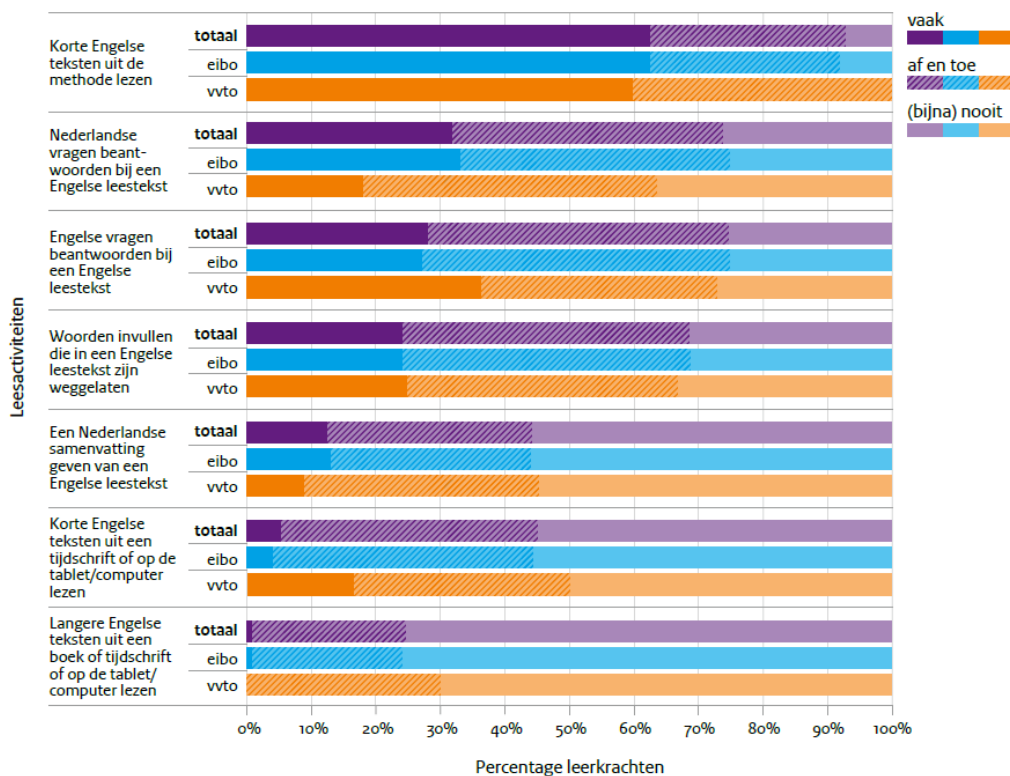
figuur 1.3.3c Mate waarin luister- of kijkactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Leesactiviteiten

Net als bij luisteren, gebruiken leerkrachten ook voor leesactiviteiten vooral de lesmethode. Van de leerkrachten laat 62 procent leerlingen vaak korte Engelse teksten uit de methode lezen (figuur 1.3.3d). Het lezen van langere Engelse teksten uit een boek of tijdschrift of op de tablet/computer komt op ongeveer driekwart van de scholen (bijna) nooit voor (eibo 76 procent; vvto 70 procent). Dit geldt in mindere mate ook voor het lezen van kortere Engelse teksten uit een tijdschrift of op de tablet/computer en het geven van een Nederlandse samenvatting van een Engelse leestekst. Beide activiteiten zet meer dan de helft van de leerkrachten (bijna) nooit in.

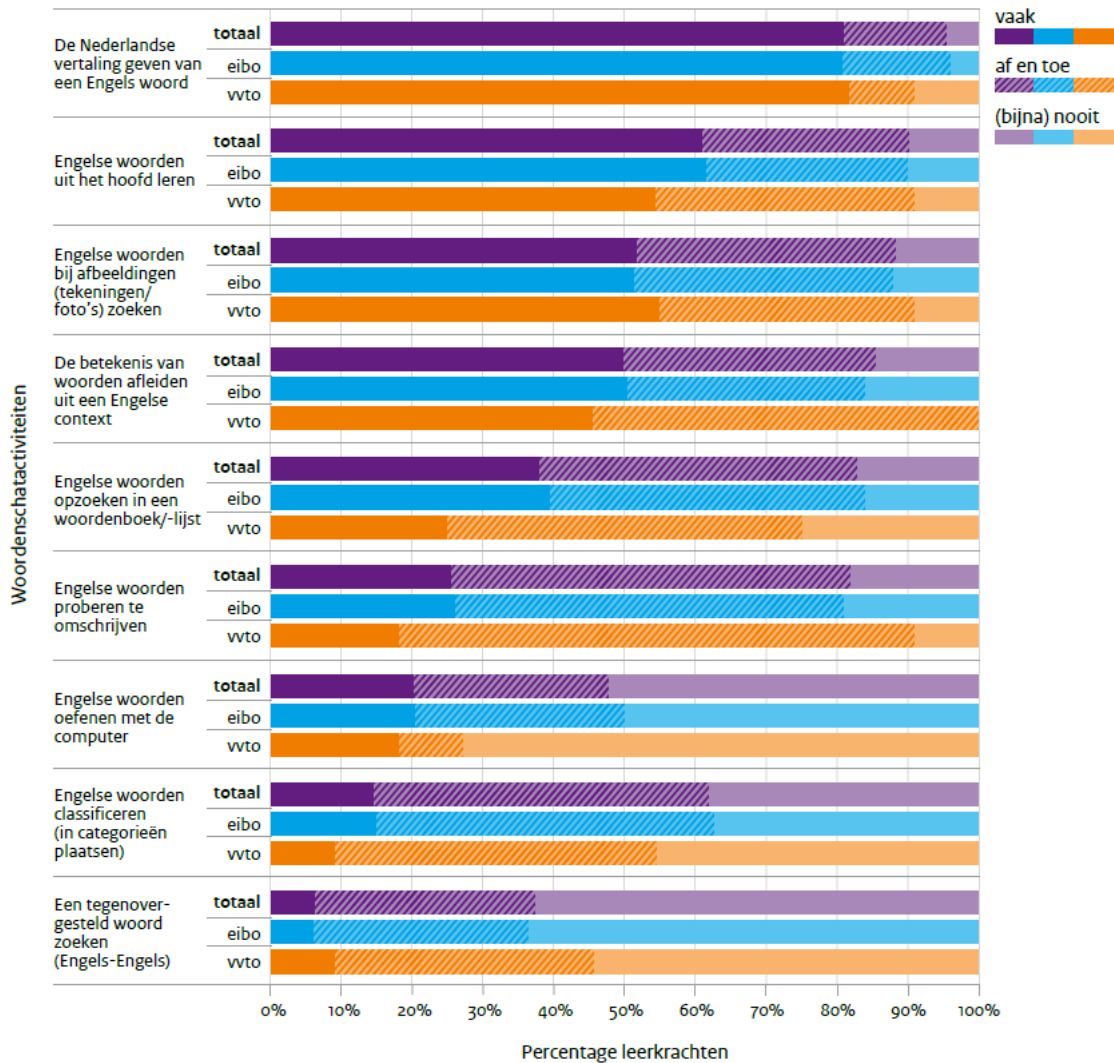
figuur 1.3.3d Mate waarin leesactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Woordenschatactiviteiten

Figuur 1.3.3e laat zien dat leerkrachten om woordenschat te oefenen vaak kiezen voor de activiteit waarbij ze een Nederlandse vertaling geven van een Engels woord. Van de leerkrachten zegt 81 procent dit voor woordenschat vaak te doen. Leerkrachten op meer dan de helft tot twee derde van zowel eibo- als vvto-scholen zetten activiteiten zoals het zoeken van tegenovergestelde woorden of het oefenen van Engelse woorden met de computer (bijna) nooit in om woordenschat te oefenen. Ook het classificeren van Engelse woorden komt op zowel eibo- als vvto-scholen niet vaak voor, al geven leerkrachten aan dit, meer dan bij de hiervoor genoemde activiteiten, af en toe te doen.

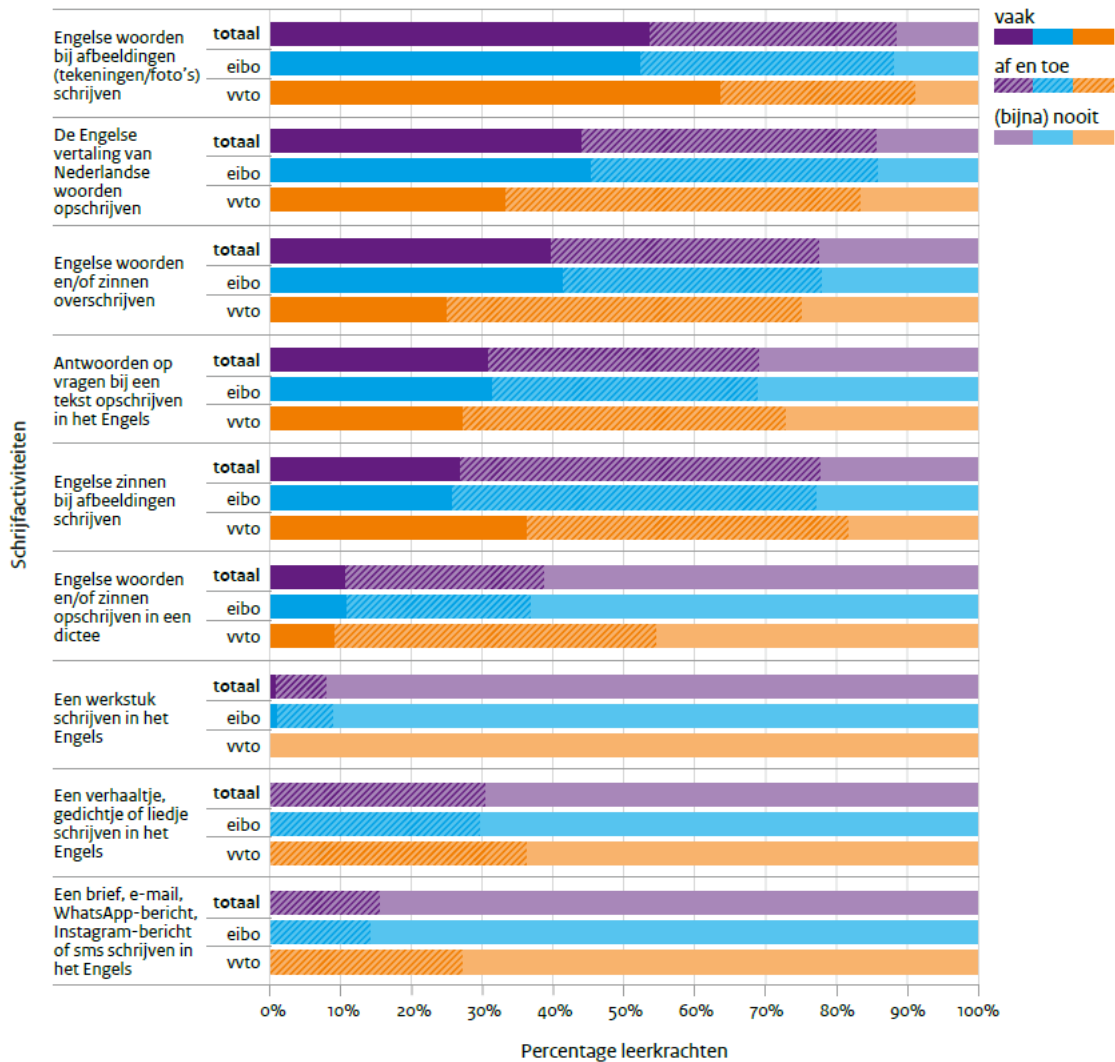
figuur 1.3.3e Mate waarin woordenschaatactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74, n_{\text{vvto}}=35$)

Schrijfactiviteiten

In figuur 1.3.3f zien we dat leerkrachten vaak kiezen voor het schrijven van Engelse woorden bij afbeeldingen om de Engelse schrijfvaardigheid te oefenen (vvto 64 procent; eibo 52 procent). Geen enkele leerkracht laat leerlingen vaak een verhaaltje, gedichtje, liedje, brief, e-mail of bericht op social media in het Engels schrijven. Slechts een enkele leerkracht laat leerlingen vaak een werkstuk schrijven in het Engels. Dit is echter ook de activiteit waarvan de meeste leerkrachten aangeven deze (bijna) nooit uit te voeren. Eibo- en vvto-leerkrachten verschillen hierin niet significant van elkaar. Maar als we kijken naar verschillen binnen de groep eibo-scholen, zien we dat leerkrachten van vervoegd eibo-scholen hun leerlingen significant vaker een werkstuk laten schrijven dan leerkrachten op reguliere eibo-scholen. Dit geldt ook voor het schrijven van een verhaaltje, gedichtje, liedje, brief, e-mail of bericht op social media. Het gaat hier wel om zeer kleine verschillen.

figuur 1.3.3f Mate waarin schrijfactiviteiten worden ingezet in lessen engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=74$, $n_{\text{vvto}}=35$)

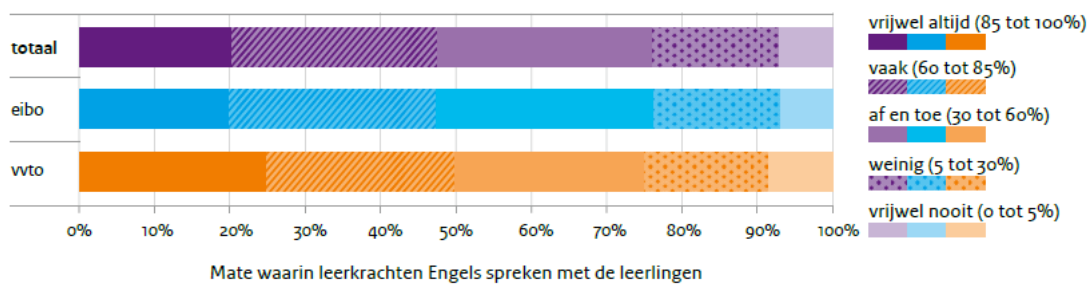

Doeltaal en werkvormen

Gebruik doeltaal

Het belang van gebruik van de doeltaal in lessen in een vreemde taal is veelvuldig aangetoond (zie bijvoorbeeld Verspoor, Schuitemaker-King, Van Rein, De Bot & Edelenbos, 2010). Het Vierfasenmodel, een veel gebruikte uitwerking voor de lespraktijk van de 'schijf van vijf' voor het vreemdetalenonderwijs (Westhoff, 2008), gaat ervan uit dat leerlingen voldoende gelegenheid krijgen om de taal zelf actief te gebruiken. We vroegen daarom aan de leerkrachten in welke mate er Engels wordt gesproken tijdens de les. Een deel van de leerkrachten (7 procent) spreekt vrijwel nooit Engels met de leerlingen tijdens de Engelse les (figuur 1.3.4a). Een vijfde van de leerkrachten doet dit vrijwel altijd (dat wil zeggen in 85 tot en met 100 procent van de lessen). Hierin zijn er geen significante verschillen tussen vvto- en eibo-leerkrachten.

figuur 1.3.4a Mate waarin leerkrachten engels met de leerlingen spreken, uitgesplitst naar eibo en vvto
($n_{\text{eibo}}=73$, $n_{\text{vvto}}=35$)

Daarnaast vroegen we leerkrachten in hoeverre zij de hele klas uitnodigen om Engels met hen te spreken en in hoeverre zij de leerlingen onderling Engels met elkaar laten spreken tijdens de Engelse les. Ruim een kwart van de vvto-leerkrachten nodigt vrijwel altijd de gehele klas uit om Engels met hen te spreken tijdens de Engelse les. Onder eibo-leerkrachten is dit wat lager: 14 procent. Dit verschil is echter niet significant.

Geen van de leerkrachten laat hun leerlingen vrijwel altijd Engels met elkaar spreken. Meer dan de helft van de leerkrachten, zowel eibo als vvto, laat hun leerlingen vrijwel nooit Engels met elkaar spreken.

Werkvormen

Om een indruk te krijgen van de meest gebruikte lesvormen tijdens de lessen Engels, vroegen we de leerkrachten welk deel van de lessen ze klassikaal werken, welk deel ze in tweetallen of groepjes werken en welk deel van de lessen ze individueel werken. Meer dan de helft van de leerkrachten kiest in 60 tot 100 procent van de Engelse lessen voor de klassikale werkvorm. Ruim een kwart laat in 60 tot 100 procent van de lessen leerlingen in tweetallen of groepjes werken. Voor individueel werken kiezen de leerkrachten beduidend minder vaak: driekwart geeft aan leerlingen slechts 0 tot 30 procent van de Engelse lestijd individueel te laten werken.

Huiswerk

Voor het vak Engels kunnen leerlingen in groep 8, net als bij taal en rekenen, huiswerk krijgen. We vroegen leerkrachten daarom hoe vaak zij huiswerk opgeven. Ongeveer de helft van de leerkrachten die de vraag beantwoordden, doet dit af en toe (49 procent) of zelfs vaak (23 procent). Bijna een derde (28 procent) van de leerkrachten geeft (bijna) nooit huiswerk op voor Engels.

Bijna de helft van de leerkrachten gaf aan over welke vaardigheden het huiswerk gaat. Daarbij noemden zij soms meer dan een vaardigheid. Woordenschat noemen zij het vaakst (95 procent), gevolgd door grammatica (33 procent), schrijven (13 procent) en lezen (7 procent). Leerkrachten van eibo- en vvto-scholen verschillen niet significant in de vaardigheden waarvoor ze huiswerk opgeven. Binnen de groep eibo-scholen zien we wel kleine significante verschillen: leerkrachten van reguliere eibo-scholen geven iets vaker huiswerk op voor lezen (20 procent) dan leerkrachten van vervroegd eibo-scholen (0 procent). Leerkrachten die bij deze vraag 'anders' aankruisten, benoemden vooral de voorbereiding voor een toets als huiswerkopdracht.

Integratie Engels met andere vakken

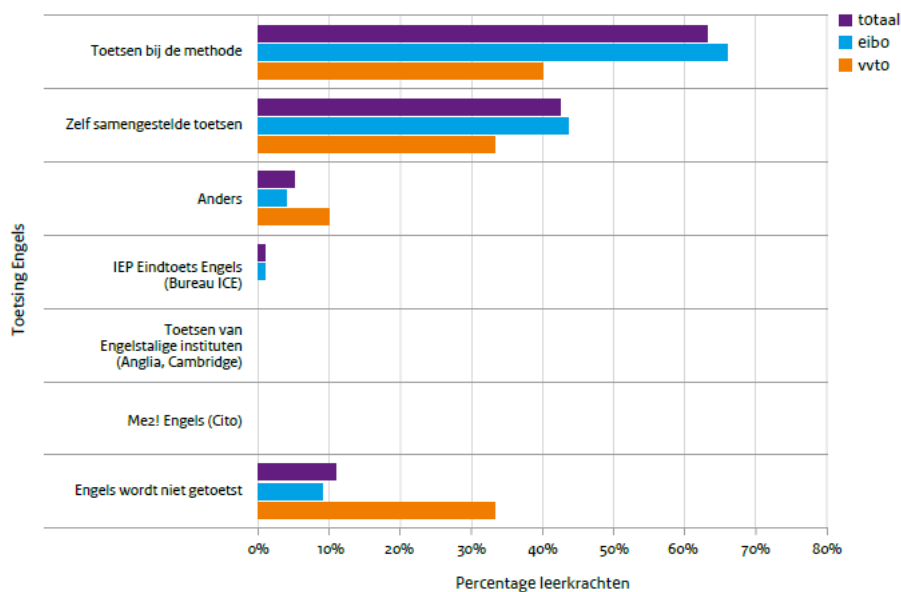
In het kader van het principe 'doeltaal is voertaal' kiezen leerkrachten er soms voor om ook Engels in samenhang met of geïntegreerd in andere vakken of lessen te geven. Voorbeelden hiervan zijn wereldoriëntatie of lichamelijke opvoeding. Bijna 3 op de 10 leerkrachten integreert Engels met andere vakken (eibo 27 procent; vvto 36 procent). Leerkrachten die Engels integreren met andere vakken doen dit bijvoorbeeld met kunstzinnige oriëntatie. Ook integreren enkele leerkrachten Engels met godsdienstlessen en geven zij aan op een 'Engelse dag' alle lessen in het Engels te geven.

Toetsing en ondersteuning

Vormen van toetsing

Het is van groot belang te evalueren of leerlingen de gestelde taaldoelen behalen. Idealiter doen leerkrachten dit tijdens en/of aan het eind van elke les, maar evaluatie van de beheersing van het geleerde over de langere termijn is ook relevant. Leerkrachten kregen daarom de vraag hoe zij de vorderingen van hun leerlingen toetsen (zie figuur 1.3.7a).

figuur 1.3.7a toetsing van het vak engels, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=72$, $n_{\text{vvto}}=29$)

In figuur 1.3.7a zien we dat de deelnemende scholen in de meeste gevallen methodegebonden toetsen (63 procent) en zelf samengestelde toetsen (43 procent) gebruiken. Methodeonafhankelijke toetsen voor Engels (de IEP Eindtoets Engels, Me2! van Cito en de toetsen van Anglia en Cambridge) gebruiken zij nauwelijks.

Leerkrachten van eibo-scholen gebruiken vaker methodegebonden toetsen dan leerkrachten van vvto-scholen (66 procent tegenover 40 procent). Dit verschil is echter alleen significant tussen leerkrachten van reguliere eibo-scholen en vvto-scholen, niet tussen leerkrachten van vervroegd eibo-scholen en vvto-scholen (79 procent regulier eibo; 54 procent vervroegd eibo). Verder geven leerkrachten van eibo-scholen iets vaker aan zelf samengestelde toetsen te gebruiken (43 procent eibo versus 33 procent vvto). De leerkrachten op de vvto-scholen geven daarentegen iets vaker aan Engels niet te toetsen (33 procent vvto tegenover 9 procent eibo). De verschillen in het gebruik van zelf samengestelde toetsen en het niet toetsen van Engels tussen vvto- en eibo-scholen zijn echter niet significant. Enkele leerkrachten gebruiken andere toetsen, zoals dictees, woordenschattoetsen passend bij het aanbod in de les en door een collega samengestelde toetsen.

Getoetste vaardigheden

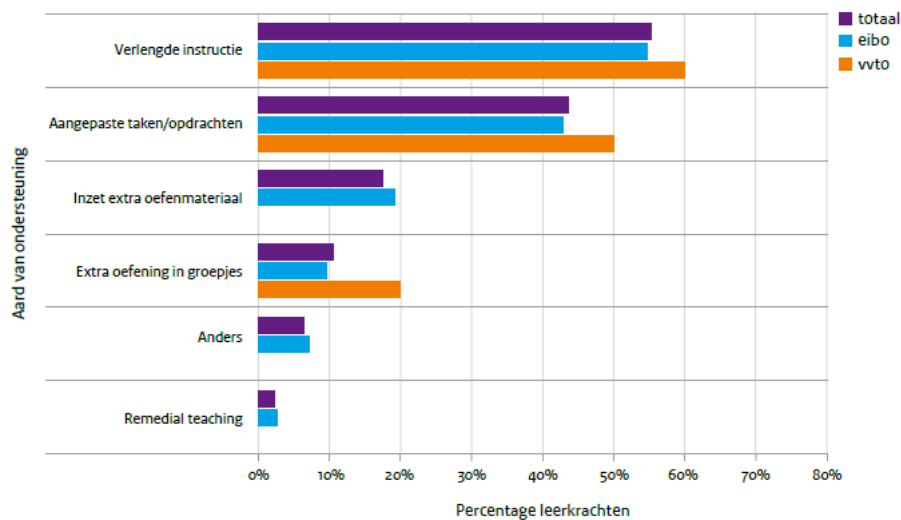
Om inzichtelijk te krijgen welke vaardigheden het meest getoetst worden, vroegen we de leerkrachten zeven (deel)vaardigheden op volgorde van prioriteit te zetten. Net als bij de lesactiviteiten zijn dit de deelvaardigheden (1) lezen, (2) luisteren, (3) spreken, (4) schrijven, (5) woordenschat, (6) grammatica en (7) gespreksvaardigheid. De leerkrachten van de deelnemende basisscholen toetsen woordenschat het meest (69 procent). Aan spreekvaardigheid en gespreksvaardigheid geven leerkrachten bij toetsing de minste aandacht: respectievelijk 4 procent en 0 procent. Leerkrachten van vvto-scholen geven een significant hogere prioriteit aan het toetsen van grammatica dan de leerkrachten van eibo-scholen (respectievelijk 25 procent en 1 procent geeft grammatica de hoogste prioriteit bij toetsing).

Ondersteuning

Als vervolg op de vraag naar toetsing, vroegen we leerkrachten in hoeverre zij leerlingen met achterblijvende prestaties gerichte ondersteuning bieden. Volgens de meeste leerkrachten (73 procent) is dit (bijna) nooit het geval (eibo 75 procent; vvto 58 procent). Slechts in 3 procent (eibo) en 8 procent (vvto) van de gevallen krijgen leerlingen met achterblijvende prestaties structurele ondersteuning. In 24 procent van de gevallen krijgen leerlingen incidenteel ondersteuning (eibo 22 procent; vvto 33 procent).

Gevraagd naar de aard van deze ondersteuning geven zowel leerkrachten van vvto- als eibo-scholen aan met name verlengde instructie (55 procent) en aangepaste taken of opdrachten (44 procent) aan te bieden (zie figuur 1.3.7b). Alleen deelnemende eibo-leerkrachten noemen de inzet van extra oefenmateriaal, remedial teaching en andersoortige ondersteuning ('anders' in figuur). Bij de antwoordcategorie 'anders' noemen leerkrachten onder andere de inzet van onderwijsassistentes en stagiaires voor gerichte ondersteuning. Overigens vulde slechts 41 procent van de leerkrachten deze vraag in. Geen van de in de figuur getoonde verschillen tussen eibo- en vvto-scholen is significant.

figuur 1.3.7b aard van de ondersteuning, uitgesplitst naar eibo en vvto ($n_{\text{eibo}}=37$, $n_{\text{vvto}}=8$)

Trend 2012-2018

Ook in 2012 is de Engelse taalvaardigheid gepeild bij Nederlandse groep 8-leerlingen. Cito voerde deze peiling uit (Geurts & Hemker, 2013). In 2012 namen 51 basisscholen deel aan de peiling, waaronder 6 vvto-scholen. In totaal vulden 49 scholen een vragenlijst in over het onderwijsaanbod voor Engels. Zijn er sinds 2012 veranderingen opgetreden in het onderwijsaanbod op het gebied van Engels? We kunnen alleen op de onderstaande aspecten een vergelijking maken, omdat de vraagstelling in de peiling van 2012 soms verschilde van die in 2018. Daarnaast bleken de data van 2012 niet meer beschikbaar. Hierdoor kunnen we alleen in beschrijvende zin een vergelijking maken en de verschillen niet toetsen op significantie.

Na- en bijscholing

Uit de vorige peiling bleek dat 2 procent van de eibo-leerkrachten nascholing op het gebied van Engels volgde. In de huidige peiling is dit 7 procent. Over na- en bijscholing van vvto-leerkrachten zijn geen gegevens bekend uit 2012.

Onderwijstijd

De basisscholen die in 2018 deelnamen, besteedden in groep 8 gemiddeld iets minder uren aan het onderwijs in Engels dan de in 2012 deelnemende basisscholen. In 2012 boden de scholen in groep 8 gemiddeld 34 uur Engels aan, in 2018 gemiddeld 30 uur.

Overdracht naar het voortgezet onderwijs

In beide jaren gaven de meeste basisscholen aan geen gegevens over Engels naar het voortgezet onderwijs over te dragen. Dit nam ten opzichte van 2012 zelfs iets toe: 51 procent van de scholen droeg in 2012 geen gegevens over ten opzichte van 58 procent in 2018. Als het gaat om hoe gegevens worden overgedragen, maken scholen sinds 2012 minder gebruik van rapportcijfers: in 2012 droeg 31 procent van de scholen rapportcijfers over tegenover 18 procent in 2018.

Overdracht van groep 7 naar groep 8

De wijze waarop de overdracht van gegevens van groep 7 naar groep 8 voor het vak Engels plaatsvindt, is sinds 2012 niet sterk veranderd. Nog steeds is in de meeste gevallen sprake van overdracht van rapportcijfers, mondelinge afstemming tussen de leerkrachten van groep 7 en 8 of is overdracht niet nodig omdat de leerkracht met de groep meegaat naar groep 8.

Methoden

Sinds 2012 vonden er verschuivingen plaats op het gebied van de gebruikte methoden. De top 3 van gebruikte methoden in 2012 was Hello World (25 procent), Real English (17 procent) en Take it easy (15 procent). In 2018 zijn Take it easy (38 procent), Groove.me (28 procent) en Just do it! (9 procent) de meest gebruikte methoden. Leerkrachten zijn de methoden Take it easy en Just do it! (in 2012 respectievelijk 15 procent en 6 procent) sinds 2012 vaker gaan gebruiken, terwijl ze de methoden Hello World en Real English juist minder vaak zijn gaan gebruiken in vergelijking met 2012 (in 2018 beide 5 procent). De methode Groove.me werd in 2012 nog niet genoemd aangezien deze methode pas sinds 2012 beschikbaar is.

Aanvullend materiaal

Waar driekwart van de leerkrachten in 2012 aangaf tijdens de lessen naast de methode ook authentiek Engelstalig beeld- en geluidsmateriaal in te zetten, nam dat in 2018 af naar iets minder dan twee derde van de leerkrachten. Van de leerkrachten gebruikte 55 procent in 2012 Engelstalig tekstmateriaal, in 2018 steeg dit naar 60 procent.

Activiteiten

De prioritering van vaardigheden, waaraan tijdens de lessen Engels wordt gewerkt, ziet er sinds 2012 iets anders uit. Waar luisteren in 2012 de meeste aandacht kreeg (41 procent), is dat in 2018 woordenschat (35 procent). Luisteren komt in 2018 op de tweede plaats (24 procent). Hier wijken de vvto-leerkrachten in 2018 iets van af, want zij besteden wel de meeste aandacht aan luisteren. In 2012 kregen schrijven en grammatica de minste aandacht tijdens de lessen Engels (beide 4 procent). Vvto-leerkrachten weken daar in 2012 iets van af: zij besteedden wat minder tijd aan spreken en wat meer tijd aan schrijven dan de eibo-leerkrachten. Ook in 2018 krijgen schrijven en grammatica de minste aandacht: eibo- en vvto-leerkrachten verschillen hierin niet van elkaar.

Werkvormen

De inzet van de verschillende werkvormen (klassikaal, in tweetallen/groepjes of individueel) is sinds 2012 nauwelijks veranderd. Nog steeds werken de leerlingen het grootste deel van de les klassikaal (in 2012 ongeveer 55 procent en in 2018 54 procent), gevolgd door werken in tweetallen of in groepjes. Leerkrachten lieten leerlingen in 2012 al weinig individueel werken (ruim 60 procent zei dit bijna nooit of af en toe te doen), in 2018 is dit nog iets minder het geval: ruim driekwart van de leerkrachten doet dit bijna nooit of slechts af en toe.

Huiswerk

In zowel 2012 als in 2018 gaven de leerkrachten vooral huiswerk over woordenschat, gevolgd door grammatica. Het is niet mogelijk om hier specifieke percentages of aantallen te vergelijken.

Integratie met andere vakken

In 2018 lijkt Engels iets vaker dan in 2012 geïntegreerd te worden met andere vakken. Waar in 2012 25 procent van de leerkrachten Engels integreerde met andere vakken, is dit in 2018 ongeveer 30 procent.

Toetsing

Op het gebied van de toetsing van Engelse vaardigheden is er sinds 2012 weinig veranderd. In 2012 waren verreweg de meeste toetsen methodegebonden en was van methodeonafhankelijk toetsen nauwelijks sprake. Dit is in 2018 nog steeds het geval. In 2012 was woordenschat de meest getoetste vaardigheid (44 procent), net als in 2018: nu geeft zelfs 69 procent van de leerkrachten aan deze vaardigheid het meest te toetsen. Spreken werd in 2012 het minst getoetst (0 procent besteedde hier de meeste aandacht aan). Ook in 2018 toetsen leerkrachten spreekvaardigheid nog altijd weinig (slechts 4 procent besteedt hier de meeste aandacht aan).

ONDERWIJSLEERPROCES IN HET KORT

De resultaten in dit hoofdstuk laten zien dat er verschillen zijn tussen vto- en eibo-scholen in het beleid en de organisatie van het onderwijs op het gebied van Engels. Zo hebben vto-scholen vaker dan eibo-scholen een werkgroep of coördinator voor het vak Engels en faciliteren zij hun leerkrachten vaker door het beschikbaar stellen van budget, activiteiten met Engels als voertaal en internationale uitwisseling. Ook volgden leerkrachten op vto-scholen significant meer nascholing dan leerkrachten op eibo-scholen. Daarnaast zijn er duidelijke verschillen in de hoeveelheid onderwijstijd die scholen aan Engels besteden: vto-scholen bieden gedurende de schoolloopbaan significant meer onderwijstijd aan dan eibo-scholen.

Op het gebied van het onderwijsleerproces zijn er weinig uitgesproken verschillen tussen eibo-leerkrachten en vto-leerkrachten. Toetsing is een uitzondering: leerkrachten van de deelnemende eibo-scholen gebruiken significant vaker methodegebonden toetsen dan leerkrachten van vto-scholen. Wat betreft de getoetste vaardigheden geven leerkrachten van vto-scholen een significant hogere prioriteit aan het toetsen van grammatica dan leerkrachten van eibo-scholen. Tegelijkertijd is grammatica de deelvaardigheid waaraan zowel eibo- als vto-leerkrachten in hun onderwijs het minst aandacht besteden.

Wanneer we inzoomen op de groep eibo-scholen, zien we dat vervroegd eibo-scholen significant meer uren aan Engels besteden dan reguliere eibo-scholen en leerkrachten op vervroegd eibo-scholen ook meer na- en bijscholing volgen dan leerkrachten op reguliere eibo-scholen. Daarnaast zien we kleine verschillen in het onderwijsleerproces op reguliere en vervroegd eibo-scholen: leerkrachten van vervroegd eibo-scholen geven vaker aan authentiek Engelstalig beeld- en geluidsmateriaal te gebruiken. Ook laten ze leerlingen vaker een werkstuk, een verhaaltje, gedichten, liedjes, brief, e-mail of bericht via social media in het Engels schrijven dan leerkrachten van reguliere eibo-scholen. Leerkrachten van reguliere eibo-scholen geven iets vaker aan rapportcijfers te gebruiken voor de overdracht van groep 7 naar 8 en ze geven vaker huiswerk voor Engelse leesvaardigheid dan leerkrachten van vervroegd eibo-scholen.

Wat betreft de trend in beleid, organisatie en het onderwijsleerproces op het gebied van Engels sinds 2012, volgden eibo-leerkrachten in 2018 vaker nascholing op het gebied van Engels. Ook integreren zij Engels iets vaker met andere vakken en gebruiken zij iets vaker Engelstalig tekstmateriaal in aanvulling op de methode. Ten opzichte van 2012 geven leerkrachten gemiddeld wat minder uur Engels in groep 8, dragen zij minder frequent gegevens over Engels over naar het voortgezet onderwijs en maken zij minder gebruik van authentiek Engelstalig beeld- en geluidmateriaal. Ook verschoof de prioritering binnen het onderwijs op het gebied van Engels van luisteren (hoogste prioriteit in 2012) naar woordenschat (hoogste prioriteit in 2018). Net als in 2012 krijgen in 2018 schrijven en grammatica de minste aandacht, maar wordt over grammatica (en woordenschat) wel vaak huiswerk gegeven. Ook is woordenschat nog altijd de meest getoetste vaardigheid. De wijze van overdracht van gegevens van groep 7 naar groep 8 veranderde niet sterk, net als de gehanteerde werkvormen en het gebruik van toetsen. In 2018 maken leerkrachten nog steeds het meest gebruik van methodegebonden toetsen en is van methodeonafhankelijk toetsen nauwelijks sprake. Een kanttekening bij de verschillen tussen 2012 en 2018 is dat we niet goed kunnen nagaan of het betekenisvolle verschillen betreft.